

"Doğalgaz Hakkında"

Gizlenen Kazık

Vatan Gazetesi 29 Haziran 2005

Necati Doğru

İnce uzun, sürüngen bir hayvan olan yılan; çarpıyor, çarpıyor kendini taşlara, topraklara, ağaçlara, kayalara... Yılan böyle "canı sıkılıyor, bunalıma giriyor, depresyonlara düşüyormuş" da; bu yüzden kendini taşlara, topraklara, ağaçlara, kayalara vuruyormuş sanıyor insan. Yanılıyor.

Yılan deri değiştiriyor.
Gövde aynı kalıyor.

Deri değiştiren yılan gibi oldu: O borudan alıyorduk gazı... Vaz geçtik başka bir boruya geçtik... O borudan geldi gaz... Bu borudan geldi gaz... öbür borudan gelen fatura düşüktü, bu borudan gelen gazda fatura acayip şişti. Kazık yine halka girdi.

Deri değişiyor.
Yılan aynı...
Boru değişiyor.
Kazık yine aynı.

Anlaşma eskisini aratacak cinsten

Aynı olsa iyi; "yedğine şükret", kazık büyüyor, eskiyi aratıyor. Rusya'dan gelen doğalgazın alıcısı devlet firması BOTAŞ ile Enerji Bakanı Hilmi Güler de "Sanki Turusgas'dan, Gasexport'tan, Mavi Akım'dan alman doğal gazı uzun ve sıkı pazarlıklar sonunda" ucuzlatmış gözüküyorlar.

Halka "düşürdük faturayı" diyorlar. Bundan bir süre önce de Medis'e Enerji Bakanı Hilmi Güler hakkında "Doğalgaz anlaşmasını yemlerken kamuyu zarara sokmaktan" gensoru önergesi verildi. Reddedildi.

Halk da; "BOTAŞ adlı devlet kuruluşumuz ve onun denetleyicisi durumunda olması gereken Enerji Bakam hakkında gensoru açılmasına gerek duyulmadığına göre Ruslar'dan alınan doğal gazın fiyatı ülkemiz lehine indirildi" diye düşündü.

Fakat gerçek ne?
Düştü mü gaz fiyatları?
Yoksa yükseldi mi?

Bana ulaşan ve benim de bir kaç uzmanın görüşlerine başvurarak incelediğim dosyadaki bilgilere göre Rusya'dan alınan doğalgazın 1000 metreküpünün fiyatı (doğalgazın ölçüsü) eski anlaşmada 120 dolar 88 cent iken, yeni anlaşmayla 123 dolar 50 cente çıkmış oldu.

Anlaşma yenilendi. Fiyat düşmedi. Aksine yükseldi.

Yanda göreceksiniz: Ayrıntılı fakat kolay anlaşılır bir tablo halinde hazırladık. Yapılan eski ve yeni mukaveleye göre Rusya'dan doğal gaz "İki ayrı boruyla" geliyor ve BOTAŞ da yani Türk halkı da bu gazın bedelini Ruslar'a "4 ayrı faturayla" ödüyor. Ukrayna-Moldova- Romanya- Bulgaristan üzerinden gelip Trakya'dan bizim sınırlarımıza giren; "Batı Hattı" nda durum şu:

Rusya Federasyonu ile yapılan mukavelede 1000 metreküpü:

Eski anlaşmada: 130.99 Dolar.
Yeni anlaşmada: 123.50 Dolar.
Ne güzel. Fiyat inmiş.
Bravo Botaş'a, bravo Bakan'a...

Turusgaz ile yapılan mukavalede 1000 metreküpü:
Eskisinde: 143.03 Dolar.
Yenisinde: 123.48 Dolar.
Yine Bravo...

Mavi Akım'a gelince indirim değil zam

Turusgaz ile yapılan diğer mukavalede 1000 metreküpü:

Eski anlaşmada: 143.68 Dolar.
Yeni anlaşmada: 124.44 Dolar.
Yine Bravo...

Mavi Akım boru hatunda Rusya Federasyonu ile yapılan mukavelede 1000 metreküpü:

Eski anlaşmada: 109.22 Dolar.
Yeni anlaşmada: 123.50 Dolar.

Burada fiyat inmiyor, tersine yaklaşık 14 dolar birden yükseliyor. Ve zurnanın zırt dediği nokta da burada başlıyor: Çünkü Türkiye'nin Mavi Akım kapsamında yaptığı mukavalenin süresi 2025 yılına kadar sürüyor ve bu mukavele yılda toplam 16 milyar metreküp doğalgazı "kullansan da kullanmasan da, alsan da almasan da ödeyeceksin" esasını içeriyor. Oysa "fiyatı düşürülen" batı hattında yapılan mukavelelerin yürürlük süresi sırasıyla 2011-2021 ve 2009 yıllarına kadar uzuyor. Ve bu üç anlaşmayla almayı taahhüt ettiğimiz doğal gaz tek başına Mavi Akım'dan alacağımız doğal gazın altında kalıyor.

Anlaşmada fiyat yükseliyor ve 4 anlaşmanın genel ortalamasında 1000 metreküp doğalgazı 120 dolar 88 centten alma anlaşması yapmış olan Türkiye, Rus tarafının; "Formülde virgül hatası yapmışız, gelin yeniden masaya oturalım... Yoksa tahkime gideriz..." tehditleriyle masaya oturuyor ve 123 dolar 50 centin altına imzayı koyuyor.

Dikkat edin...
Rus doğal gazını ucuzlatacağız diye masaya oturuyoruz...

120.88 dolara aldığımız gazı 123.50 dolara yükselterek masadan kalkıyoruz.

Tahkime gidilse belki daha karlı çıkardık

Sonuç:
O borudan geliyor.
Bu borudan geliyor.
Yine halka giriyor kazık

Yeni anlaşmaya göre, petrolün varili 28 dolar olursa Ruslara ödeyeceğimiz fatura eski anlaşmaya göre 1 milyar dolar artıyor. Petrolün varili 30 dolara çıkarsa fatura 3 milyar dolar kabarıyor, 40 dolara çıkarsa fatura 7 milyar dolar yükseliyor.

Petrol diyelim ki hep bu seviyede gitmeyecek fakat öngörüsü kuvvetli uzmanların tahminine göre varili, 2025 yılına kadar 40 doların altına da inmeyecek. Bu durumda; BOTAŞ ile Enerji Bakanı "Türk halkının sırtına 7 milyar dolar daha yüksek doğal gaz faturası bindirecek" anlaşmayı imzalamış bulunuyorlar.

Meclis oluruyla ve ancak özel kanun çıkartılarak yapılan eski anlaşma Meclis onayı olmadan, yeni kanun çıkartılmadan nasıl değiştirildi? Ruslar'ın itirazı üzerine uluslararası mahkemelerde "Tahkim" e niçin gidilmedi? Tahkim'e gidilseydi Türkiye daha kazançlı çıkmaz mıydı? Bu anlaşmayı BOTAŞ tek başına mı yaptı, Enerji Bakanı niçin müdahale etmedi?

(2) Hakkımızı bile aramamışız

Vatan Gazetesi 30 Haziran 2005

Necati DOĞRU

Kazıdıkça neler çıkıyor! Sinirlenmeden, öfkelenmeden sadece eldeki somut bilgilere sakince bakalım. Kazıdıkça neler çıktığını birlikte görelim. Son tahlilde doğalgaz kullanan her konut başına 100 milyon lira daha fazla yük bindiren "yeni doğalgaz anlaşmasının" getirdiği gizli kazığı" anlamaya çalışalım.

Dün yazmıştım.
Hatırlatma yapayım.
Tablo şuydu:

AKP'li Enerji Bakanı Hilmi Güler ve BOTAŞ, Rus doğalgazım satan şirketlerle pazarlığa oturdu. Amaç Rusya'dan alınan doğalgazın fiyatını indirmektir.

Anlaşma imzalandı.
"İndirdik, Türkiye kârlı çıktı, Türk halkı daha az doğalgaz faturası ödeyecek" dediler.

Fakat fiyat inmedi.
Tersine yükseldi.
Türkiye kaybetti.

Petrolün fiyatı artmaya devam ederse ne olacak

Faturayı halk ödeyeceği için Türk halkının sırtından Rus halkına kaynak aktarılmış oldu. Bunun bir cevabı olması gerekir. Enerji Bakanı ile BOTAŞ Yönetim Kurulu ve bu anlaşmaya "şartlı onay veren " Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Başkanı Yusuf Günay ile 8 Kişilik Yönetim Kurulu'nun; "Gizli Kazığı" halka anlatması; halkı aydınlatması, ikna etmesi gerekir. Çünkü yapılan yeni mukavele ile Rusya'dan alınan doğalgazın küçük çaplı 3 anlaşmada birim fiyatı indirildi fakat alınan gazın yüzde 70'ni oluşturan Mavi Akım'dan gelen gazın fiyatı yükseltildi. Böylece Türkiye Rusya'dan aldığı 1000 metreküp doğalgaza ortalama 120.9 dolar öderken yeni anlaşmayla fiyat 123.5 dolara çıktı. Petrolün varili 40 dolar olması halinde (şu anda 60 dolar) bu anlaşmanın Türkiye'nin doğalgaz faturasına bindirdiği ilave yük 7 milyar dolar oldu.

7 milyar dolar.
Çok büyük para...

Petrol fiyatı bugün olduğu gibi varili 60 dolar düzeyinde devam ederse bu ilave yük belki de 9-10 milyar dolara yükselecek. İşte altına imza atılan anlaşma budur.

Şimdi kazımaya başlıyorum.

2003 yılının şubat ayında Mavi Akım boru hattından ilk doğalgaz Samsun'a oradan da Ankara'ya ulaşıyor. Mart ayında da doğalgazın satıcı şirketi Gasexport, faturayı gönderiyor.

Fatura şişmiş.

1000 metreküpe 136 dolar koymuşlar. Oysa kontratta yer alan "fiyat formülündeki" birim fiyatın 109 dolar olması gerekiyor. Dolayısıyla doğalgazın Türk tarafında alıcı şirketi olan BOTAŞ, "faturadaki fiyat anlaşmada imzaladığımız formüldeki birim fiyattan çok yüksek" diye itiraz ediyor.

Böyle büyük anlaşmada rakam hatası olur mu

Karşı itiraz da geliyor.

Gasexport, BOTAŞ'a gönderdiği yazıda "fiyat formülündeki farkın" sehven (yanlışlıkla) yapılmış hesaptan doğduğunu söylüyor. Yani, Mavi Akım anlaşmasında ve onun öncesinde Türkiye'ye doğalgaz satan Gasprom şirketinin de imzaladığı iki ön protokol metninde de yer alan ve Gasexport'un üç farklı hukuki metinde de tekrarlanan fiyat formülünde yer alan değer, hata ile anlaşmaya konuldu diye iddia ediyorlar.

Nasıl olur?

Yani 2025 yılına kadar sürecek ve toplamda 50 milyar dolar bir ödeme gerektiren çok büyük bir anlaşmada böyle "sehven (yanlışlıkla) yapılmıştır " diye bir gerekçe gösterilse bile bunun geçerliliği olabilir mi?

Olamaz.

Nitekim bizim Ankara Bürosu'nun çalışan muhabirlerinden Gülümhan Gülten arkadaşımızın bulup çıkardığı belgelere göre BOTAŞ, uluslararası hukuk dünyasında saygınlığı ve güvenilirliği olan iki hukuk bürosu Avşar ve Kuntalp/Arkan'a hukuki mütalaa vermesi için başvuruyor. İki hukuk bürosu da Rus tarafının iddiasının geçerli olmayacağını "Uluslararası Tahkim Mahkemesi'ne gidildiği zaman " kararın Türkiye şirketi BOTAŞ lehine olacağını özellikle belirtiyorlar.

Görüyorsunuz değil mi?

Kazıdıkça neler çıkıyor:

Devam ediyorum:

Kuntalp/Arkan Hukuk Bürosu; Prof. Dr. Erdem Kuntalp ve Av. Güzin Pekküçlü imzasıyla 26 sayfa olarak verdiği uzun hukuki mütalaa sonu bölümünde "Gasexport'un anlaşmadaki formülün tarafların ortak iradesini yansıtmadığı ve bir maddi hatadan ibaret olduğu şeklindeki iddiasının hukuken kabul edilmemesi ve dolayısıyla anlaşmada yer alan formüle göre hesaplamanın yapılmasının doğru olduğu sonucuna ulaşılması ihtimali yüksek görülmektedir " diyor.

Görüşüne başvurulmuş diğer hukuk bürosu Avşar da; değerlendirmesini "Tahkimin" görüleceği yer olan İsviçre Hukuku'na göre yapıyor ve tahkime gidilirse BOTAŞ'ın davayı kazanacağını belirtiyor.

Tahkime gidilecek.

Sorun çözülecek.

Ancak beklenmedik bir gelişme oluyor. Gasexport 10 Haziran 2003 tarihinde "Dört farklı fiyat formülünü tek fiyata indirmek ve Türkiye'nin almayı garanti ettiği doğalgaz miktarını azaltmak" üzere BOTAŞ'a bir karşı teklif yapıyor. Ve bir ay sonra 10 Temmuz 2003 tarihinde Rus Gasprom Şirketi'nin Başkanı Aleksei Miller, Türkiye'ye geliyor. Bizim Enerji Bakanı Hilmi Güler ile " beş saat kapalı baş başa ve herhangi bir tutanağın tutulmadığı " görüşme yapıyor.

Sonunda anlaşma.

Dört ayrı fiyat tek fiyata indiriliyor. Ancak sonuçta paçal olarak Rusya'dan aldığı doğalgazın 1000 metreküpüne 120.9 dolar ödeyen Türkiye, yeni anlaşmayla 123.5 dolar ödeme mukavalesi yapıyor.

Ne oldu?

Ne konuşuldu?

Ruslar bizim Bakanı "neler söyleyerek" ikna ettiler de bizim Bakan Hilmi Güler, petrolün varili 40

dolara inse bile Türk halkının sırtından fazladan 7 milyar dolar alıp Rus şirketinin kasalarına aktaracak olan bu anlaşmaya imza atılmasına "olur " verdi?

Bakan Tahkim'e gitmekten niçin vazgeçti?

EPDK onay verdi şimdi anlaşmayı takip etmeli

Bu anlaşmaya "olur" veren kurumlardan biri de Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu... EPDK, anlaşmaya; "teknik ve ekonomik sorumluluk BOTAŞ Genel Müdürlüğü'ne ait olmak ve ülke hazinesine ilave mali yükümlülük getirmemek koşuluyla" diye not düşerek onay veriyor?

Ne olacak şimdi?

Bana ulaşan rakamlara göre, "ülke hazinesi bu yeni anlaşmayla 7 milyar dolarlık bir ilave yük altına" girmiş bulunuyor. Bu durumda Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı Yusuf Günay 8 üyeden oluşan EPDK'yi toplayıp, "ülke hazinesine ilave yük getirilmiştir, bunun sorumluları hakkında yasal işlem yapılmalıdır" diye harekete geçecek midir?

Ne yapacaktır?

Kazdıkça daha neler çıkıyor?

Bir de düşen basınç çıkıyor.

Onu da yarın yazacağım.

Gaz basıncı hakkımızdan da geri adım atıldı!

Vatan gazetesi , 01.07.2005

Necati Doğru

Çocuk gibi tekarlıyorum. Bilerek yapıyorum. Net anlatım olsun. Kafa karışmasın. Eğitimli okur da anlasın. Okumaya yatkın olmayan okur da gerçeğin peşine takılsın.

Yazdığımız konu şudur:

Ruslar'ın doğalgazı var.

Türkiye'nin de doğalgaza ihtiyacı...

Ruslar doğalgazı başta Almanya olmak üzere Avrupa'da-ki bütün ülkelere satıyor. Borular döşeniyor. Anlaşmalar yapılıyor.

Gizliymiş. Bir formül var. Dünyada her şey açık, nedense bu formül gizli. Bu formüle göre dünya gazyağı fiyatı ile kükürt oranı 1.5 olanla 2 olan fuel oil fiyatı birtakım katsayılarla çarpılıyor. Doğalgazın fiyatı bulunuyor.

Bu formülü bizim doğalgazı alıcı devlet şirketimiz BOTAŞ'ın üst düzey uzmanları, bizim enerji bakanları belki de başbakanlar; karşı taraftan da Rus enerji bakanları, onların üst düzey enerji bürokratları, gazı satan Rus devlet şirketi yöneticileri ve muhtemelen de Rusya Başkanı Putin biliyordur.

Berlusconi de biliyordur.

Şu italya Başbakanı, hani bizim Başbakan'ın oğlunun düğününde şahit oldu ya, o Berlusconi... Çünkü onun bir şirketi de bize doğalgazı satan Rus şirketinin ortağı olmuş...

Özetle, büyükler biliyor.

Halktan gizleniyor.

Dolayısıyla biz sonuca bakıyoruz. Sonuçta gazı bize satan Rus şirketi Gazprom, "Biz hesapta bir hata yaptık, eski formülle size doğalgaz satmak istemiyoruz, fiyatları artırıyoruz" diye bir mızıkçılık yapıyor.

Nasıl olur?

Al başına belayı!

Bütün medeni ülkeler gibi Türkiye de enerji açığını Rus doğalgazı ile giderme yolunu seçmiş. Üstelik bu konuyu alabildiğine abartmış. Geçmiş iktidarlar döneminde o iktidara yakın iş adamlarına "yap işlet" modeliyle Türkiye'nin ihtiyacından çok fazla kapasitede doğalgazla çalışan santraller yaptırmış. Bu iş adamlarına "gaz tedarik garantisi ve ürettiği elektriği satın alma garantisi" de vermiş.

Geçmiş iktidarın iki enerji bakanı Cumhur Ersümer ile Zeki Çakan ve BOTAŞ'ın o dönemki üst düzey iki bürokrati; "Gizli formülü Ruslar'la anlaşıp aleyhimize değiştirdiler" diye Yüce Divan'a gitmişler. Şu anda Yüce Divan'da; "Rus gazını çok pahalı alıp Türk halkını zarara soktular" gerekçesiyle yargılanıyorlar.

Siyasi hayatları bitti.

Halk seçimlerde; "Türkiye'yi kurt kapanına soktular ve Rus gazını pahalı aldılar, faturayı millete ödettiler" diye bu iki bakanı, onların partisini silmiş. Barajı aşmamışlar. Halk "Bizi pahalı Rus gazından ve kurt kapanından kurtarsın" diye AKP'yi 350'nin üzerinde milletvekili ile büyük çoğunlukla iktidara getirmiş.

Tablo buyken!

Halk umutluyken!

Yeni iktidar AKP ve onun Enerji Bakanı Hilmi Güler, BOTAŞ yöneticileri, yeni Meclis'in yeni milletvekilleri, Enerji Piyasası Yüksek Kurulu yöneticileri yeni bir kararlılıkla masaya oturacak ve "doğalgazın fiyatını indirecekler" diye beklerken...

Ruslar atak yapıyor.

Yeni anlaşma yapılıyor.

Batı borusundan gelen gazın fiyatı indiriliyor fakat Mavi Akım borusundan gelen gazın fiyatı yükseltiliyor. Sonuçta paçal fiyat olarak Türkiye Rusya'dan aldığı doğalgazın bin metreküpüne 120.9 dolar öderken yeni anlaşmayla 123.5 dolar ödemekle yüz yüze geliyor. Türkiye halkı, dünya petrol fiyatının varil başına ortalama 40 dolar olması halinde (şu anda 60 dolar civarında) yılda 7 milyar dolarlık ek faturanın alfana giriyor. Enerji Bakanı, Meclis'ten geçen özel kanunla kabul edilen eski fiyatı Meclis'ten yetki almadan Türkiye'nin aleyhine değiştirme hakkını nereden, nasıl buluyor? Hukuk bürolarının "tahkim mahkemesine gidin, Türkiye davayı kazanır" demesine rağmen niçin bu yola başvurmuyor? Türkiye sadece "tahkime gitme hakkından" vazgeçmiyor, ayrıca "gaz basıncı hakkından" da vazgeçiyor. Meclis Yolsuzlukları Araştırma Komisyonu Raporu'nun 737. sayfasında şöyle bir bilgi var: Eski anlaşmaya göre, Rus şirketi, doğalgazı sınırdaki bize "54 bar basınçla" teslim etmesi gerekirken 51 bara indirdi. Bu yüzden BOTAŞ'ın işletme masrafı artacak ve bu masraf halkın sırtına yüklenecek.

Ne kadar?

Milyon dolarlar.

